

Vážený pan

Prof. dr. František Černý, DrSc.
děkan FF UK

11. dubna 1990

Věc: Návrh na obnovu Psychologického ústavu FF UK

Přikládám a zdůvodňuji návrh na zřízení Psychologického ústavu FF UK:

1. Psychologický ústav FF UK zanikl v souvislosti s organizačními a personálními změnami na fakultě, které byly vyvolány politickou "normalizací". Byl zrušen v roce 1972 výnosem tehdejšího děkana K. Gally. V té době měl ústav, vedený doc. dr. M. Machačem, DrSc., 35 zaměstnanců - z toho 15 vysokoškoláků a 20 pracovníků se středoškolským vzděláním.

Psychologický ústav na FF UK má dlouholetou tradici. Byl zřízen v první polovině 20. let prof. F. Krejčím a byl již tehdy vybaven hodnotným zařízením pro psychologické experimenty. Po druhé světové válce se výzkumná činnost rozvíjela v rámci katedry psychologie prof. J. Doležalem. Ten se zasloužil v roce 1956 o osamostatnění Psychologické laboratoře, která se v roce 1959 přeměnila v Psychologický ústav FF UK. Pod vedením prof. Doležala byly v Ústavu vyvinuty originální přístroje a metody a výzkumná produkce, publikovaná částečně v zahraničí, dosahovala tehdy evropské úrovně. Po smrti prof. Doležala (1965) řídil práci Psychologického ústavu doc. M. Machač. Rozšířil ji zejména směrem k aplikaci psychologických poznatků v průmyslové výrobě. Napomáhalo tomu jednak vytvoření Meziřesortního střediska pro

psychologii práce, jednak časopis Psychologie v ekonomické praxi, který vychází dodnes.

Po zrušení Psychologického ústavu plnili některé jeho úkoly pracovníci katedry psychologie souběžně se svými pedagogickými povinnostmi, které se však staly hlavní a nejrozsáhlejší částí jejich pracovního úvazku.

2. Současný stav

Zrušení Psychologického ústavu FF UK mělo celou řadu negativních důsledků. Výrazně se omezila vědeckovýzkumná práce psychologů na filozofické fakultě, redukoval se rozsah laboratorních i terénních výzkumů, zpomalil se vývoj a ověřování nových laboratorních metod. Nedostatek finančních prostředků výrazně zahradil zavádění výpočetní techniky, bez které se experimentální laboratoře dnes neobejdou. To vše se promítlo i do výuky studentů a to zejména pokud jde o jejich metodický a praktický výcvik. Do jisté míry poklesla i úroveň teoretické práce, která byla v uplynulém období orientována jednostranně a mnohdy postrádala empirický podklad.

Současné společenské změny staví před psychology nové úkoly. Vedle zajištění kvalitní výuky většího počtu studentů bude třeba řešit problémy i v oblasti základního výzkumu, a to v zájmu rozvoje celého oboru. Zároveň je třeba alespoň zčásti zajišťovat aplikovaný výzkum. Užitečné by byly přímé aplikace nových psychologických poznatků a metod v nejrůznějších oblastech praxe (expertízní a poradenská činnost). Další nároky vyplývají i z meziborové spolupráce: specialisté ze společenských, přírodních i technických oborů žádají mnohdy odbornou pomoc psychologů a to jak ve výzkumu, tak i v pedagogické činnosti.

3. Předpokládané úkoly Psychologického ústavu

Budoucí zaměření činnosti Psychologického ústavu vyplývá z potřeb rozvoje celého oboru. Zároveň bude pomáhat při výuce i výcviku studentů psychologie.

Dosavadní vědeckou a výzkumnou činnost psychologů bude třeba výrazně rozšířit a racionalizovat. K tomu bude třeba zajistit plynulou a systematickou výměnu informací s psychology z vyspělých zemí. Přísun literatury, dokumentační služby, účast na mezinárodních konferencích, stále i výzkumná spolupráce s psychologickými

institucemi v zahraničí.

Zároveň můžeme navázat na dosavadní vědeckou produkci katedry i na výzkumné zkušenosti řady pracovníků, kteří v Psychologickém ústavu dříve pracovali. V současné době můžeme například ihned využít výsledky z výzkumu vlivu extrémních zátěží na různé typy osobností, na změny emočních stavů, na zkoumání struktury i dynamiky malých skupin. Stejně tak můžeme pokračovat ve výzkumu procesů komunikace a interakce partnerů při společném řešení problémů a při společném rozhodování. Chceme pokračovat ve výzkumu motivačních volních procesů.

Po stránce metodologické bude těžiště činnosti v experimentálních a empirických výzkumech, prováděných za přísně kontrolovaných podmínek a využitím objektivních metod. Počítače, které máme k dispozici, budou využívány nejen ke statistickému zpracování dat z psychologického vyšetření, ale také pro automatizaci řízení jejich průběhu, pro registraci, třídění a integraci získaných údajů v souvislosti s modelováním psychických stavů a procesů

4. Podmínky pro obnovení činnosti Psychologického ústavu

Situace pro obnovení ústavu je vcelku příznivá. Předpokládám následující opatření:

- a) Psychologický ústav by byl budován postupně a v první fázi se počítá s menším stavem pracovníků než tomu bylo v době jeho zrušení.
- b) Základem personálního stavu budou pracovníci katedry psychologie FF UK, kteří se osvědčili v experimentální výzkumné činnosti a ovládají laboratorní techniku.
- c) Psychologický ústav by měl být umístěn v Toskánském paláci a při racionálním využití stávajících prostorů budou nároky na prostorové rozšíření minimální.
- d) Nároky na technické dobudování laboratoře by se snažně redukovaly v případě, že by byla dohodnuta oboustranná spolupráce s oddělením matematických metod a experimentální techniky Psychologického ústavu ČSAV.

- e) Velkou pomocí by bylo přiřazení Laboratoře pro výzkum sítěří, která byla součástí Fysiologického ústavu ČSAV. Je dobře přístrojově vybavena a umístěna ve zcela vyhovujících prostorách. Při reorganizaci ČSAV vznikl návrh převést tuto laboratoř (10 pracovníků) do svazku UK, což by bylo pro nás velmi užitečné.
 - f) Část některých úkolů ústavu bude možno plnit za účasti psychologů z praxe. Spolupráce s některými byla již předběhně navázána. Počítáme též s řadou dílčích témat, na kterých mohou spolupracovat studenti v rámci diplomních prací.
5. Ústav je možno zřídít prakticky ihned. Návrh na detailní strukturu i personální obsazení předložím ihned po zásadním projednání této žádosti.

Prof. PhDr. Jaromír Janoušek
vedoucí katedry psychologie